

Warszawa, 30-10-2025 r.

BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Wojciech Brzozowski

KMPT.022.3.2025.KD

Pan
Arkadiusz Myrcha
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 15 października 2025 r., znak DL-I.465.2.2025, przedstawiam poniżej uwagi do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (numer w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów B916).

Projekt przewiduje zmiany w zakresie § 24 i § 27 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2022 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności¹. Projektowany akt przyjmuje zasadę, że skazany korzysta z ciepłej kąpieli co najmniej dwa razy w tygodniu. W odniesieniu do kobiet ciężarnych i karmiących projekt doprecyzowuje zasady stosowania odstępstw od regulaminowego sposobu wykonywania kary przez rozszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych do wnioskowania o odstępstwa lub do formułowania opinii na lekarza albo położną oraz przez jednoznaczne określenie terminu przeniesienia ciężarnej – nie później niż w 28 tygodniu ciąży – do jednostki

¹ Dz. U. poz. 2847.

penitencjarnej zapewniającej całodobową opiekę medyczną sprawowaną co najmniej przez położną oraz dostęp do świadczeń z zakresu ginekologii i położnictwa.

Projekt przyjmuje co do zasady rozwiązanie korzystniejsze niż dotychczas obowiązujące. Rzecznik Praw Obywatelskich pozytywnie ocenia kierunek tych zmian. Warto jednak podkreślić, że zaproponowana częstotliwość dostępu do kąpeli realizuje standardy międzynarodowe w stopniu minimalnym. Standardy te przewidują jako wzorzec, do którego należałoby dążyć w przyszłości, codzienną kąpiel osób pozbawionych wolności. Europejskie Reguły Więzienne stanowią, że każdy więzień powinien móc wykąpać się lub wziąć prysznic w temperaturze stosownej do klimatu, w miarę możliwości codziennie, lecz przynajmniej dwa razy w tygodniu (lub w razie potrzeby częściej) w interesie ogólnej higieny². Także Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom (CPT) podkreśla, że jeśli to możliwe, osadzeni powinni mieć możliwość dostępu do prysznica codziennie, natomiast jako minimum wskazuje dwa razy w tygodniu³.

W kontekście zmiany rozporządzenia warto zwrócić uwagę na sytuację skazanych kobiet. Obecnie obowiązujący § 23 ust. 4 rozporządzenia wskazuje, że skazana kobieta korzysta co najmniej raz dziennie z ciepłej wody i dwa razy w tygodniu z ciepłej kąpeli. Projektowane przepisy nie przewidują zmian w tym zakresie.

Wskazane byłoby objęcie nowelizacją również powyższego przepisu, tak aby skazane kobiety miały stały dostęp do ciepłej wody. Problemy z zapewnieniem odpowiedniej higieny osadzonym kobietom są zauważane przez Krajowy Mechanizm

² Zob. <https://www.coe.int/en/web/portal/-/revised-european-prison-rules-new-guidance-to-prison-services-on-humane-treatment-of-inmates>, Reguła 19.4.

³ Zob. A decency threshold for prisons – criteria for assessing conditions of detention, CPT/Inf(2021)5-part, par. 73, <https://rm.coe.int/1680a3e6a3>.

Prewencji Tortur w trakcie swoich wizytacji⁴. Ma to znaczenie zwłaszcza w kontekście utrudnień z dostępem do podpasek lub innych środków higienicznych⁵. **Brak takich środków lub ich niewystarczająca liczba w połączeniu z brakiem stałego – podyktowanego realnymi potrzebami fizjologicznymi, nie zaś ograniczonego odgórnie – dostępu do ciepłej wody w czasie menstruacji może stanowić poniżające traktowanie osadzonych.**

Reguły z Bangkoku wskazują, że pomieszczenia, w których przebywają osadzone kobiety, powinny być wyposażone w urządzenia i materiały niezbędne do zaspokojenia szczególnych potrzeb kobiet w zakresie higieny, w tym bezpłatne podpaski higieniczne oraz zaopatrzenie w wodę umożliwiającą utrzymanie higieny osobistej dzieci i kobiet, w szczególności kobiet zajmujących się gotowaniem oraz kobiet w ciąży, karmiących piersią lub miesiączkujących⁶.

Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom (CPT) podkreśla, że należy odpowiednio uwzględnić szczególne potrzeby kobiet w zakresie higieny. Szczególne znaczenie ma łatwy dostęp do urządzeń sanitarnych i umywalni, odpowiednia liczba niezbędnych artykułów higienicznych, takich jak podpaski i tampony, a także

⁴ Zob. Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Zakładu Karnego w Goleniowie, KMP.571.17.2024, s. 6-7, <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2025-02/Raport%20-%20ZK%20Goleni%C3%B3w%202024.pdf>; Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Oddziału Zewnętrznego w Środzie Wielkopolskiej Zakładu Karnego w Gębarzewie, KMP.571.20.2024, s. 7, <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2025-05/Raport%20-%20OZ%20%C5%9Aroda%20Wielkopolska%202024.pdf>; Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Zakładu Karnego nr 1 w Łodzi, KMP.571.15.2024, s. 8-9, <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2025-07/Raport%20-%20ZK%20%C5%81%C3%B3d%C5%BA%202024.pdf>; Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Oddziału Zewnętrznego w Lublińcu Zakładu Karnego w Herbach, KMP.571.12.2023, s. 13-16, https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2024-03/Raport_KMPT_OZ_Lubliniec_%28ZK%20Herby%292023.pdf; Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Zakładu Karnego w Krzywańcu, KMP.571.27.2024, s. 10-11, <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2025-09/Raport%20-%20ZK%20Krzywaniec%202024.pdf>; Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Zakładu Karnego Nr 1 w Grudziądzu, KMP.571.13.2023, s. 12-16, <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2024-05/Raport%20z%20wizytacji%20ZK%20Nr%201%20Grudzi%C4%85dz.pdf>.

⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2024 r. poz. 140) wskazuje jedynie, że osadzonym kobietom wydaje się jedną sztukę pakietu higienicznego według zgłaszanych przez nie potrzeb.

⁶ Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 21 grudnia 2010 r. [w sprawie sprawozdania Trzeciego Komitetu (A/65/457)] 65/229. Reguły Narodów Zjednoczonych dotyczące postępowania z kobietami pozbawionymi wolności i środków nieizolacyjnych dla przestępców płci żeńskiej (reguły z Bangkoku), https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2024-08/Reguly_bangkok_%28jez.%20polski%29.pdf, Reguła 5.

możliwość bezpiecznego usuwania artykułów zabrudzonych krwią. Niezapewnienie kobietom przebywającym w więzieniu takich przedmiotów może samo w sobie stanowić poniżające traktowanie⁷.

Na zapewnienie odpowiednich standardów sanitarnych dla kobiet, w tym dostępu do czystej wody, zwrócono uwagę także w opublikowanym w 2016 r. raporcie Specjalnego Sprawozdawcy ds. Tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, poświęconego szczególnym doświadczeniom kobiet pozbawionych wolności⁸.

Dostrzegając znaczenie tych kwestii dla zapobiegania torturom oraz okrutnemu, niehumanitarnemu i poniżającemu traktowaniu, zwracam się z uprzejmą prośbą o rozważenie przedstawionych uwag na dalszym etapie prac legislacyjnych.

Z poważaniem

Wojciech Brzozowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

⁷ Zob. Women in prison, European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CPT/Inf (2018) 5, s. 4, <https://www.coe.int/en/web/cpt/women-in-prison>.

⁸ Zob. Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, A/HRC/31/57, 5 stycznia 2016 r., s. 20, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G16/000/97/PDF/G1600097.pdf?OpenElement>.